

IVÁNOVICS BEATRIX

Lapjai a szobák

Nagyszüleim házában, ahol gyermekkorom nyarait töltöttem, az az apró helyiség, amely az egybekapcsolódó szobák körlabirintusában a nappalit a gyerekszobával összekötötte – vagy épp szétválasztotta, kinek-kinek ízlése szerint –, padlótól plafonig érő polcaival nem könyvszobának volt berendezve, hanem lomtárnak. A papírillatú varázslatok helyett szakadt kartondobozokkal, rongyos törülközőkkel, csorba porcelánokkal teltek meg a polcok, csupa nyomasztó, fölösleges kacat, belépni se volt kedve ide senkinek. Néha azért elcsentem egy aranyszín virágcserépet – a lepattogzott festék, akár egy különös térképrajzolat –, vagy egy nyél nélküli seprűt, hogy aztán a melegház rejtett zugában vizsgálgassam, hátha elröpít valahová, ahol nincs annyi galéria és nincs annyi kapu. Illetve veszekedés és kiabálás, ezt akartam mondani, csak ahogy a seprűre gondoltam, megzavartak az összekuszálódott szálak.

Szétszálazom, legyen inkább így: az udvaron játszadoztam naphosszat. Egészséges, barnára sült gyerek voltam, pozsgás arcú, mint a többiek, és mondjuk Bóbitának becéztek a gúnyos penészvirág helyett. Odakint tehát, nem félhomályos szobákban, várt a labda, a hinta, a homokozólapát. Később a hajlott törzsű diófa vagy a közeli horgászto partján szendergő kacsázókövek. Felfedeztem mindent, mi elém kívánczolt: várat építettem a gallyakból, és sáskát dobtam a tűzre, kitépkedtem a legyek szárnyát, és pillangókat számoltam, feltörtem a csigaházakat. Szemlélttem mindezt ártatlan kíváncsisággal, ahogy a pinceablak rácsain keresztültuszkolt kiscicát, ki vinnyogva kapaszkodott karomba, karmolt és harapott, de olyan apró volt, liliputi macska, az életerős gyermeköntudatban nem tehetett kárt. Először láttam a világot, és a világban önmagát találtam, másnak mutatkozni előttem nem akart. Sem útvesztő, sem megfejtésre váró titok, csak föld, fa, szél, zivatar. Vagy talán Ház, Kapu, Híd, Korsó. Nem nevet adni: meglévő nevükön tanultam nevezni a dolgokat.

Ha lomtár helyett az az apró helyiség könyvszobának lett volna berendezve, eleinte szüleim mesét olvastak volna nekem lefekvés előtt. Később ehhez túl fáradttá és türelmetlenné váltak volna, számomra pedig, akár halandók számára Valinor, oly elérhetlenné – a vállakra nehezedő, makacs felnőttgondok így bennem érlelik ki a hiányt. Talán ezért tanulok meg olvasni, hamarabb, mint illene, szavakat pótolni szavakkal, elfedni az űrt. Az ágyban magamat ölelem, magamat altatom, magamnak mesélek ezeregy éjen át. Akkor se fogják kezem, amikor a könyvtárban kóborlok, ismeretlen világok rengetegében, senki sem int: ezt szabad,

nem szabad. A vadon szavára hallgatva észrevétlenül szivárgott volna át belém a magány.

De fogták kezem. Vezetek keresztül egy másféle vadonon, és arra a jövőre készítettek fel, ami vár. Nekifutásból ugrani át az árkot, és két lábbal érkezni a pocsolába. Megcsúszni mégis, és hanyatt esni benne, szívből kacagni ki az elhibázott lépéseket. Dalolni a szélnek, és táncolni, ha dúl az égi háború, tudni mellé, ha nem tudhattuk is: a zene, előbb-utóbb, úgyis megjön valahonnan. A sárból süteményt készítettem, az esővízből gyógyerejű teát, zsúrt rendeztem a plüssöknek a teraszon, kisütött a nap. Babámat, kit Milady helyet Cindynek szólítottam, magam mellé ültettem a fénybe, új ruhát varrtam neki, és kifésültem a haját. Befontam a haját. Kifésültem a haját. Újra befontam. Szébbé tettem azt is, ami eleve szép.

Később Bogi haját fésültem, így teltek a középiskolás évek. A szertárba szöktünk be lyukasórák alatt, földig érő aranyhaját divatos tincsekbe rendeztem, magazinokból lestük el a fortélyokat. És elcsentük mellé, ami kellett: ő a fürdőszobaszekrényből egy lángvörös rúzsot, én apám dobozából két szál cigarettát. Illegettük magunkat kuncogva, és figyeltük ahogy – mozdulataink, mintha nők volnánk már, medicinlabdák és polifoamok között bujkáló dámák – ajkunk nyomot hagy a cigarettaszálon. Máskor az udvarra szaladtunk a többiek nyomában, csúszkálni a jeges betonon, vagy oly bőszen, mintha gyermekek volnánk még, hócsatát vívni egymással. Eszünkbe se jutott, ha becsöngetéskor maradt kezünkben pár hógolyó, más táskájába gyömöszölni azokat, a közeli nyírfát céloztuk inkább, e türelmes ellenfelet, ki győzni hagy akkor is, ha fogytán az idő. Diadalittasan ugrottunk aztán a fiúk nyakába, és pirultunk, mint aki tilosban jár – elpárolgott a hirtelen forróságtól a kabátunk alá beszóródott hó.

Ha lett volna abban a házban, ahol gyermekkorom nyarait töltöttem, egy apró könyvszoba, egészen másképp alakult volna minden. Akkor talán börtönnek találok, mi kézzelfogható, és hogy gúzsba köt a varázstalan világ. Szökni akarván folyton, pillangónak képzelem magam, súlytalan pillének, akit a törvény – a mélybe húzó gravitáció – nem gátol, szárnyalásban meg nem akaszt. Lyukasórák alatt a könyvtárba roppenek, és elbújok a sorok között, ne törje meg a képzeletet se hang, se zűrzavar. Lehajtott fejjel óvom magam. De néha mégis felpillantok, ki, az ablakon túli világra, és sóvárogva lesem, hogyan játszanak, ölelnek és pirulnak azok a mások, akik közül egy már soha nem lehetek. Óvva magam, én bujkálok idebent, mégis ők a könnyűek és szabadok. Akár a pille, ez hogy lehet? Lám, tartozhatna így is, önfeledt és őszinte módon, boldog kötelékben fonódva össze, mint a tincsek: mindenki mindenkihez.

De én később sem tartozom teljesen senkihez, ágyamban papírlapok zizegnek, a jelenlétből minduntalan kiragad egy szó. A gondolatok kioltják egymást, vagy épp – kinek-kinek ízlése szerint – egymást le nem győzhetik, fájdalmasan tapad hozzám, akár egy hátamba fúródó alma, a

hiábavaló küzdelem. Jelek és jelentések kusza szálait bogoznám, de mit kioldok, másutt folyton összeakad: fészülhetetlen szövedékké szűkül a tér. És ahogy fölnézek az égre egy sosem élt élet gőzei alól, azt kutatom, hogy e szövedék mikor feslik fel mégis valahol. Így történne, tudom biztosan. Vagyis történt volna, ha az az apró helyiség a szobák körlabirintusában, az a helyiség, amely a nappalit a gyerekszobával összekötötte, az a csöppnyi tér, amelyben gyermekkorom nyarait töltöttem, lomtár helyett mégiscsak könyvszoba lett volna.

De nem volt az, másképp történt hát minden – Dáviddal gabalyodtunk egymásba, akár a véletlenek. Megint egy macska, fekete behemót: vinyogva kapaszkodott a lámpavasba, és ahogy segíteni rajta felé nyújtóztam, válaszul – tán bosszút kívánva állni gyermeki vétkemért – morogni és fújtatni kezdett, majd rám ugrott hirtelen. Elég egy rossz mozdulat, és fejem veszi, hittem, de ekkor őzbarna tekintet villant, s ott termett ő: kacagva emelni le rólam a galád állatot. És ahogy ijedségem feloldódott gondtalan nevetésében, akként oldódott minden kérdés és kétely, maradék bizonytalanság. Őbenne oldódott fel egész jövőm. Miféle elvakult szerzetesek büntetnének ezért az önfeledt kacagásért, miféle rút istenség tiltaná az öröm diadalát? Szébbé tenni, ami eleve szép – esküdtük egymásnak a teremtett világ színe előtt, és mosolygott, aki látott, a föld, a fa, a szél, a zivatar, s mert szent mind, ami él: áldását adta ránk az ég.

Az idő homokja új kezdetekben ázik, dúdoltam, és nem zavart, hogy közhely, egy minden célra idézhető filozófia – s mint olyat, súgni önmagunknak csak titokban szabad –, hiszen nem tudtam róla, hogy az. Azt tudtam csak, hogy változunk mi is, miként az évszakok, de e változásban egymás kezét el nem engedjük soha. Most is együtt figyeljük, ahogy újra kihajt a tövig metszett boglárkacserje, együtt várjuk, hogy a fiatal diófa, idén először, termést hozzon. Gyermekeinket, kik egyaránt örökölték apjuk őzbarna szemét és a halhatatlanok nevetését, vigyázva keresztülvezetjük a vadonon. És arra a jövőre készítjük fel őket, ami rájuk vár. A föld termékeny, az állatok egészségesek, otthonunkban mindenkinek jut egy meleg, biztonságos zug. Azt az apró helyiséget pedig, ami az egybekapcsolódó szobák körlabirintusában összeköti – vagy szétválasztja, kinek-kinek ízlése szerint – a nappalit és a hálósobánkat, nem könyvszobának rendeztük be, hanem mosókonyhának. Körben polcok, a polcokon csupa prózai dolog – tisztítószer, papírtörő, vasaló –, hogy rend legyen és tisztaság, és miként körülöttünk, úgy a világban is: harmónia. Helyére került minden. És nem keresem helyét annak, amit nem hoztam magammal. Megérkeztem.

Es ha nem így? Akkor talán a magam polcaira is jól fészült, mennydörgő szavakat zsúfolnék. És amikor rájuk nézek, nem tehetnék mást: kénytelen volnék a házat is valóban labirintusnak, a labirintust a létezés szimbólumának látni, és olyan egyedül valónak érezném magam újra,

mint Aszterión a megszámlálhatatlan galéria és kapu között. És ebben a magányban óhatatlanul könyvtárnak gondolnám a világot, egymásból nyíló könyvszobák végtelenjének, és halálomig kutatnám azt az egyetlen könyvet, amely magában foglalja a mindenséget. De végül talán rájönnek, hogy ez az egyetlen, ez az utolsó könyv maga a könyvtár, hogy lapjai a szobák, mondatai a polcok, és hogy egyik lassan, de szükségszerűen fakuló betűjében, miként Isten az Alefben, benne vagyok én is. Betűkké porladunk mindannyian, gondolnám ekkor, egyszerre válna minden otthonosan súlyossá és felfoghatatlanul könnyűvé, és tudnám, hogy ezerféleképp alakulhat az élet:

Ha nagyszüleim házában az az apró helyiség nem könyvszoba lett volna, én sem lettem volna egészen én.

